

Békefy Lajos: C.S. Lewis - a keresztyén gondolkodó, író és tudós

"Az, amitől mindig is tartottam, végül is bekövetkezett. 1929 nyári szemeszterének idején elfogadtam, elismertem, hogy Isten Isten, letérdeltem és imádkozni kezdtem. Talán ezen az éjszakán én voltam a legelvetettebb és legellenállóbb megtérő egész Angliában". Ki is volt ez az ember, aki megtérését először is ilyen teljes odaadásban élte át, mint valamilyen sötétbe ugrást, dacolva minden lehetséges irányzattal, ami a menekülés olcsó vagy tetszetős esélyét kínálta fel?

Clive Staples Lewis 1898. november 29.-én született az észak-írországi Belfastban és 1963. november 22.-én hunyt el az angliai Oxfordban. E két dátum között bontakozott ki az a hatalmas és lenyűgöző életmű, ami alkotóját mind művei számával, mind keresztyén mondanivalójával, éleselmjűségével, egyúttal fantasztikus mesélőképességével és szinte kozmikus képzelőerejével toronymagasan emeli ki a múlt századi alkotók közül. Írói és irodalomtudományi munkássága mellett páratlan művelője volt a keresztyén apologetikának, hitigazságok védelmezésének. A keresztyén jelképeket fantáziadúsan felvonultató gyermekkönyvsorozata Narnia-országról, továbbá a Perelandra-trilógia, illetve az előbbi megfilmesítése emeli ma, halála után jó 40 évvel a világhírnév csúcsaira. Könyveinek száma meghaladja az ötvenet, levelezése hihetetlenül kiterjedt, 10 kötetben adták ki. Könyveit világszerte 30-nál több nyelvre fordították le, csak a Narnia-sorozat 1950-1956 között 85 millió példányban jelent meg. A Biblia után kétségtelenül ő a legolvasottabb keresztyén szerző. Olyan központi bibliai-teológiai kérdésekkel foglalkozott, mint a teremtés, a halál és a feltámadás, a szenvedés, a fájdalom és a szeretet.

"Meglepett az öröm" című önéletrajzi könyvében leírja szellemi útját az ateizmustól a keresztyénségig. Abban az Írországból született, amit a vallás és a politika is erősen megosztott. Nagyapja anglikán lelkész volt, mégis testvéreivel együtt kevésbé vallásos családban nőtt fel. A családot az értelem és a tudás hideg ragyogása járta át, az érzelmek távol maradtak tőlük. Mint annyi kiváló szellemre, őreá is édesanyja hatott. Kiváltképpen az, hogy édesanyját 1908-ban veszítette el, mégpedig sok szenvedést okozó rákban. Óriási csalódást okozott neki, hogy anyja gyógyulásáért mondott kitaró könyörgései nem találtak meghallgatásra. Imaéletét megpróbálta tökéletesíteni, s minduntalan ezzel a kérdéssel ostromozta magát: "Hátha nem is gondoltad alaposan át a dolgot, s nem szóltál igazán?". Ez a vallásos gyakorlat egyre inkább elviselhetlenebbé vált számára. Egyre több kétely merült fel benne, s egyszer csak felhagyott a keresztyénséggel. Viszont az öröm utáni szomjúság, amit gyermekkorában, anyja közelében élt át, továbbra is megmaradt benne. Közben az északi népek mitológiái felé fordul, ezek valami ősi vallásos tartalmat hordoztak szemében. Szigorú középiskolák után Oxfordban filozófiát tanul, rövid ideig katona az első világháborúban, majd újra visszatér az ősi egyetemi városba, ahol angol és ókori nyelvészetet és filozófiát tanul.

Lewisre igen nagy hatással volt a skót református író és lelkész, George MacDonald (1824-1905), akit szívesen nevezett példaképének és mesterének. Fantasztikus meséi, gyermekkönyvei, költeményei, lebilincselő prédikációi, amelyek a kálvini tanokat jelenítették meg életesen, mély hatással voltak szellemi fejlődésére. Ugyanígy G. K. Chesterton elbeszélései, melyek szintén a keresztyénséghez fordították vissza.

Hosszú időn át jó barátságban volt J. R. R. Tolkien íróval. Ő volt az, aki hozzásegítette Lewist a keresztyén hitre téréshez, hiszen korábban agnosztikusnak vallotta magát. Egyre intenzívebben kezdett el gondolkodni Istenről, majd a keresztyénség alapigazságairól. Később ezt írta: "Isten mégiscsak megkönyörült rajtam, kegyelmes volt hozzám". Ellenállásával szemben is jött, közeledett hozzá Isten. Átadta magát egyre inkább ezeknek a találkozásoknak, s ez visszaadta neki a rég elfelejtett, de mindig is szomjúhozott, vágyott örömet. Azt az örömet, ami nem önmagából fakad, hanem kívülről árad rá. 1931 karácsonyán otthoninak számító írországi anglikán templomában ifjúkora óta először ismét él az úri szent vacsorával. Megtérését nem érzelmek befolyásolták, hanem elsőrenden az értelem tért meg benne, a filozófiai szintű gondolkodás borult le Jézus Krisztus előtt.

Barátságuk később elhidegült, mivel Tolkiennek több Lewis-könyv nem nyerte meg a tetszését, de az is csalódást okozott neki, hogy az egyre nagyobb hírnévnek örvendő ír nem katolikussá, hanem anglikánna lett. Az újra visszakapott hit pedig robbanásszerűen hozta felszínre személyiségének hatalmas szellemi energiatartalékait. 1933-ban Bunyan Zarándok útjának hatására megírja megtérésének jelképes történetét. Nagyon izgalmas könyv, de csak azok tudják igazán élvezni, akik bizonyos háttér ismeretekkel rendelkeznek, s így felismerik és azonosítani tudják a jelképi ruhába öltöztetett szellemi irányzatokat, amelyekkel elszánt és győztes vitákat vívott Lewis. Az első igazi ismertséget és elismerést teológiai témák hozták számára, a teodícea-kérdéssel foglalkozó könyve a fájdalomról (The Problem of Pain), aztán a "Szolgálati utasítások egy alördögnek" (Screwtape Letters). Ezek a könyvek lelkiismeret vizsgálatara készítetik az olvasót. 1937-ben kapja az első irodalmi díjat, amivel "A szeretet allegóriái" című munkáját jutalmazták.

A második világháború kezdetekor, 1941 május 2.-november 28. között a The Guardian-ben 31 levele jelent meg, amit aztán a BBC minden szerda este 7:45-8 óra között sugárzott, s milliók hallgatták. Témája az erkölcsileg helyes és rossz kérdésköre volt. 1942 elején újabb rádiósorozat következik, ekkor azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy "Mit hisznek a keresztyének?". A háború kellős közepén megszólaló BBC-adásokban az emberi személy titkát kutatja, s elindul "Pardon, keresztyén vagyok" című könyvének felolvasása. Több könyvében foglalkozik a csodák védelmezésével, értelmezésével. Sok és elmélyült teológiai írása avatta őt a keresztyén hit modern apologétájává, amiért 1946-ban a skóciai St. Andrew Egyetem tiszteletbeli teológiai doktorátust ad neki. Közben regényeket is ír, trilógiát, melyek a keresztyén sci-fi tárgykörébe tartoznak. Trilógiájában a hallgatag csillagokon túli világról, a Vénusz-utazásról, a gonosz hatalomról elmélkedik.

A legnagyobb sikert mégis a Narnia-krónikák, történetek hozzák számára (Narnia csodája, Narnia királya, A narniai lovag, A narniai Kaspián herceg, Utazás a hajnalfényben, Az ezüstoffel, Az utolsó harc). Ezekben a gyermekek egy másfajta világgal találkoznak, mint amiben élnek: itt az állatok beszélnek, mitológiai figurák segítik a jót, illetve jelenítik meg a rosszat. A döntő figura a hétkötetes mesefolyamban Aslan, a beszélő oroszlán. Ő Krisztus sorsát hordozza rejtjelezett formában. A csodák lehetőségével, valószínűségével, felfoghatatlanságával foglalkozik külön könyvében, a zsoltárok alapján elindult gondolataiban Istennel beszélget. "A világ utolsó éjszakája" már apokaliptikus jeleket hordoz. Imaéletéről is ír, gyönyörű imákat fogalmaz.

1950-ben kezdődik el leválváltása Joy Davidmannel. Először akkor találkozik vele, amikor a kanadai Quebec Egyetemén átveszi az irodalmi tiszteletbeli doktorátust. 56 évesen megkapja a cambridgei egyetemen a középkori és a reneszánsz irodalomtörténeti katedrát. Joyt ő vezeti el műveivel és személyes beszélgetéseivel a keresztyén hithez. Joy rákos lesz, 1955 decemberben a betegágyon fekvő Joysszal házasságot köt. Ez olyan hatalmas erővel mozdította meg Lewis feleségében az életerőket, hogy 3 évig túlélte az orvosi-halálos prognózisokat. Közben Lewis megkapja a manchesteri egyetemtől az irodalmi tb. doktorátust. Görögországba és Itáliába utaznak, majd röviddel hazatérésük után meghal 45 éves felesége. Ez annyira megrázza, hogy nem tud igazán talpraállni a veszteségtől. Három év múlva, 1963. november 22.-én éri utól a halál, 65 éves korában, azon a napon, amikor Kennedy elnököt meggyilkolták.

Több, mint 40 év múlt el Lewis halála óta. Ma is milliószámra olvassák könyveit világszerte. Rendkívüli képessége volt arra, hogy a keresztyén hitigazságokat egyszerű nyelven, találó példákkal tegye közérthetővé. Sokak számára, akár a tudomány területén is lehetővé tette a keresztyénség megértését és elfogadását. Több területen is rendkívül alkotott. Irodalomtudósként világhírnek örvend, mint aki a középkori allegorikus szerelmi költészetet tárta fel, Milton Elveszett paradicsomát elemezte, felkutatta hatalmas kötetben a középkor és a reneszánsz világképét, és költészetét. Vallási könyvek szerzőjeként milliók számára hozta közel a hitigazságokat és a teológiai kérdéseket, legfőképpen az élő Istent. Sok neves személy tért meg meggyőző bizonyágtétele nyomán: írók, tudósok, értelmiségiek, de sok kevésbé művelt ember is. Magukénak érzik gondolatait a református, evangélikus, szabadegyházi teológusok, prédikátorok, katolikus püspökök és kardinálisok is. Most pedig világszerte milliókat szólít meg a nagy szenzációként várt és üdvözölt Narnia-filmmel.

